

Onderzoeksbullet 1

Demografie en misdaad in stadsbuurten: theoretische en empirische relaties

Wim Bernasco (NSCR)

Vraagstelling

Doel van deze bijdrage is het verhelderen van de relaties tussen demografische verschijnselen en misdaad op het niveau van stadsbuurten. Kernvragen zijn: Welke demografische verschijnselen of variabelen zijn van belang voor lokale misdaadpatronen? Welke karakteristieken maken dat sommige buurten misdaad aantrekken, los van de vraag waar de daders van die misdrijven vandaan komen?

Methode

Behalve in de wetenschappelijke literatuur zijn antwoorden ook gezocht in een geografische en statistische analyse van gegevens over 10 jaar demografie, delinquentie en criminaliteit in buurten van Den Haag. Deze gegevens zijn beschikbaar gesteld door de gemeente Den Haag en het politiekorps Haaglanden.

Bevindingen

Bij de analyse van misdaadpatronen van buurten is het van belang om onderscheid te maken tussen de buurt als woonomgeving van daders en de buurt als pleegomgeving (en eventueel ook als de woonomgeving van slachtoffers). De meeste verdachten in Den Haag wonen in de buurten rond het stadscentrum. Dat is geen universeel gegeven, want in veel steden in de wereld, ook in de Westerse wereld, liggen de buurten met veel delinquentie aan de rand van de stad. In overeenstemming met de literatuur over stedelijke criminaliteitspatronen (Shaw & McKay, 1942; Rovers, 1997) laten de uitkomsten van regressie-analyses zien dat ook in Den Haag het delinquentieniveau van buurten positief samenhangt met het percentage jongeren (13-26 jaar), het percentage eenoudergezinnen, de verhuismobiliteit, en de etnische verscheidenheid, en negatief met de welstand van de buurt.

In de criminologie heeft de gedachte postgevat dat het soms effectiever is om gelegenheden voor misdaad weg te nemen dan om de menselijke neiging tot misdaad te beteugelen. Door de toenemende aandacht voor criminele geleghedenstructuur is er ook meer aandacht voor de pleegbuurten van misdrijven, in plaats van voor de woonbuurten van daders (Musterd, Ostendorf & Deurloo, 2004). Publieke voorzieningen in de meest brede zin van het woord lijken een belangrijke aanzuigende werking te hebben op criminaliteit. Daarom zijn bijvoorbeeld stadscentra lang niet altijd broeinesten van delinquentie, maar vaak wel brandhaarden van criminaliteit. Het zijn de winkels, restaurants, bars en

uitgaansgelegenheden en andere voorzieningen die publiek trekken en gelegenheden bieden voor vermogensmisdrijven en die de context vormen voor gewelddadige conflicten. In overeenstemming met het voorgaande laten de uitkomsten van regressie-analyses zien dat het criminaliteitsniveau van buurten in Den Haag nauwelijks door demografische kenmerken beïnvloed wordt, maar vooral door de aanwezigheid van publieke voorzieningen zoals winkels, horecagelegenheden, bedrijven en scholen.

Omdat de actieradius van veel daders beperkt is, worden veel misdrijven in de woonomgeving van de daders gepleegd. Daardoor speelt de ruimtelijke verdeling van delinquentie ook een rol in de ruimtelijke verdeling van criminaliteit. Buurten met ongunstige demografische kenmerken 'produceren' relatief veel criminele motivatie die naar nabijgelegen buurten uitstraalt, en tevens wordt 'aangetrokken' door buurten die veel gelegenheden bieden voor crimineel gedrag (Bernasco & Luykx, 2003). In Den Haag liggen veel productiebuurten in de directe nabijheid van het veel gelegenheids biedende stadscentrum.

Voor gemeenten, politie en andere instanties die zich met stedelijke veiligheid bezighouden, betekenen de bevindingen dat men zich zowel op broeinesten van delinquentie als op brandhaarden van criminaliteit moet richten, dus op de buurten waar daders wonen en op buurten waar misdrijven plaatsvinden.

Hoewel de spreiding van criminaliteit en overlast in steden niet volledig voorspelbaar of controleerbaar is, manifesteren deze verschijnselen zich veelal in voorzieningenconcentraties nabij buurten met een demografisch risicoprofiel. Bestuurders, planologen en stedenbouwkundigen dienen zich daarvan bewust te zijn door waar mogelijk de kat niet op het spek te binden.

Literatuur

Bernasco, W. & F. Luykx

Effects of attractiveness, opportunity and accessibility to burglars on residential burglary rates of urban neighborhoods
Criminology, jrg. 41, 2003, pp. 981-1002

Musterd, S., W. Ostendorf & R. Deurloo

Stedelijke context en onveiligheid: gelegenheid en criminaliteit
Beleid en Maatschappij, jrg. 31, 2004, pp. 163-172

Rovers, B.

De buurt een broeinest? Een onderzoek naar de invloed van woonomgeving op jeugdcriminaliteit
Nijmegen, Ars Aequi Libri, 1997

Shaw, C.R. & H.D. McKay

Juvenile Delinquency and Urban Areas
Chicago, University of Chicago Press, 1969 [1942]